

İŞİTME ENGELLİLERE YÖNELİK RİTİM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Öğrtm. Funda Ceylan
MEB Mimar Sinan İşitme Engelliler Okulu
fundaceylan@yahoo.com

Büşra Ceylan
Marmara Üniversitesi
ceylanbusra@outlook.com.tr

Özet

Engelli bireylerin birçoğu engel durumları nedeniyle özel eğitime ihtiyaç duymaktadır. Özel eğitime ihtiyaç duyan engel gruplarından biri de işitme engellilerdir. İşitme engelli çocuklar ile yapılan konuşma eğitimi, denge egzersizleri ve işitsel rehabilitasyon gibi çalışmalarda ritim faaliyetlerinden yararlanılmaktadır. İşitme engelli çocukların uygun yöntem ve teknikler ile müzik ve ritim çalışmalarına olumlu tepkiler verdikleri çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur. Yapılmış olan çalışmalarda elde edilen bulgulara göre, müzik eğitimi işitme engelli çocuklarda çeşitli gelişim özelliklerini desteklemektedir.

Buradan hareketle, işitme engelli 88 ortaokul öğrencisinin ritim becerilerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. İşitme engelliler için geliştirilen bu ritim ölçeğinin yapı geçerliğini ortaya koymak ve maddelerin faktör yüklerini belirleyerek boyutlandırabilmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışması yapılırken Cronbach Alpha (iç tutarlılık) katsayısı yönteminden yararlanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İşitme Engellilerde Ritim, İşitme Engellilerde Müzik, Müzik Eğitimi, Geçerlik-Güvenirlik.

DEVELOPMENT OF THE RHYTHM SCALE FOR THE HEARING IMPAIRED

Abstract

Many people with disabilities need special education due to their obstacles. One of the disability groups that need special education is the hearing impaired. Rhythm activities are used in studies such as speech training, balance exercises and auditory rehabilitation with hearing impaired children. It has been demonstrated by various studies that hearing-impaired children give positive responses to appropriate methods and techniques and music and rhythm studies. According to the findings of the studies, music education supports various developmental features of hearing impaired children.

From here, aiming to develop a valid and reliable scale to measure the rhythm skills of 88 middle school students. Factor analysis was performed to determine the construct validity of this rhythm scale developed for the hearing impaired and to determine the factor loads of the items. Cronbach Alpha (internal consistency) coefficient method was used for the reliability of the scale.

Keywords: Hearing Impaired Rhythm, Hearing Impaired Music, Music Education, Validity-Reliability.

GİRİŞ

İşitme engeli, bireyin işitme duyusunun çeşitli nedenlerle işlevini yerine getirememesi durumudur. İşitme kaybı, çeşitli oranlarda olabilmektedir. Hangi oranda olursa olsun işitme engeli kişinin hayatına etki etmektedir.

İşiten ve konuşan dünyada bebekler, anne karnından itibaren ses ve titreşimleri hissetmektedir. Bebeklik döneminden ileriki yaşlarına kadar işiten ve konuşan dünyada büyüyen bebekler tüm bilgileri işitme duyularını kullanarak edinmektedirler.

Bebekler, henüz anne karnındayken annelerinin kalp atışlarının sayesinde ilk ritmik öğeler ile karşılaşmaktadır ve müzikal gelişim de bu dönemlerde başlamaktadır. Bundan sonra da nefes alıp veren, yemek yiyen, nefes alış veriş seslerini hisseden, ilk adımlarını atan ve daha birçok harekette ritim öğesini sezebilen bebek ritmik düzen içerisindeki yerini alır. Yani ritim yalnızca işitme duyusuna hitap eden bir olgu değil, yaşamın her anında, her yerinde var olan bir olgudur. Bu durumda işitme engelli bir bireyin hayatının da ritimden yoksun olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü ritim duygusu tüm insanlarda var olan biyolojik bir durumdur. Dolaşım ve solunum sistemimiz de belirli bir ritim çerçevesinde çalışır. Kalbi atan, yürüyen, koşan, yemek yiyen, hareket eden her birey kısacası bu evrende yaşayan her birey ritim ile iç içedir.

Söz konusu müzikal anlamda ritim olduğunda da işitme engelli bireylerin hayatlarında var olan ritim duygusunu arttırmak için ritim eğitiminin önemli bir yeri vardır. Ancak, işitme engelli çocuklar açısından bakıldığında bu durumun işiten çocuklara göre biraz daha uzun ve zahmetli bir süreç olabileceği de göz önünde bulundurulmalı ve işitme engelli bireyler için farklı eğitim metotları denenmelidir.

Günümüzde işitme engelli bireylerin uygun eğitimi aldıklarında ritim çalışmaları yapabildiklerini ve bu alanda profesyonelleşebildiklerini gösteren birçok örnek bulunmaktadır. Ülkemizde 100'e yakın konser veren ve İşitme Engelli öğrencilerden oluşan Mimar Sinan İşitme Engelliler Okulu Fısıltı Ritim Grubu bunun en güzel örneğidir (Şekerci, 2016; Milliyet, 2017; Sınay,2017). Ayrıca, işitme engelli olmasına rağmen iyi derecede piyano ve bateri gibi çeşitli enstrümanları çalabilen müzisyenler ve işitme engelli çocuklar da vardır (Milliyet,2017). Dünyada örneklere baktığımızda da Kraliyet Müzik Akademisi mezunu olan, 2012 Londra Olimpiyatlarının açılış töreninde de performans sergileyen İşitme engelli perküsyonist Evelyn Glenie'de bu durumun en iyi örneklerindedir (Yılmaz, 2015).

Evelyn Glenie, konserlerinden önce işitme engelli olduğunu hiç kimseye söylememeyi tercih etmektedir. Evelyn Glenie konserlerinde çıplak ayakla sahne almakta ve titreşimleri bu şekilde hissetmektedir (Hürriyet Gazetesi, 1998). Dünyaca ünlü besteci L.W. Beethoven işitme duyusunu tamamen kaybettiğinde bile günümüzde en ünlü eseri olan 9. Senfoni'yi bestelemiştir.

Daha eski çağlara baktığımızda da, Aesculape'nin, sağırlığı tedavi ederken trampet kullandığı birçok kaynakta yer almaktadır(Karamızrak, 2014).

Ülkemizde işitme engelli çocuklar ile ilgili yapılan akademik çalışmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalara göre, işitme engellilerde müzik eğitimi; çocuklarda dil gelişimi, sosyal gelişim, zihinsel gelişim, özbakım becerileri, müziksel beceriler, dikkat becerileri, duygusal gelişim gibi alanları desteklemektedir (Ceylan ve Malkoç,2013; Ceylan ve Malkoç, 2012, Ceylan,2012, Ceylan ve Malkoç, 2011, Karşal ve Malkoç, 2013).

Yapılan bu çalışmaya benzer bir ölçek geliştirme çalışması Ceylan ve Malkoç (2012) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaya göre, Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 5- 6 yaş grubundaki 60 okul öncesi dönem işitme engelli çocuk ile yapılmıştır. Ölçekte işitme engelli çocukların müziksel becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanmış 11 soru yer almaktadır. Ölçeğin geçerlik- güvenilirliği için yapılan çalışmalara göre; test ve tekrar test toplam puanları arasında yapılan korelasyon testi, $r=0.29$ ile 0.05 anlamlılık düzeyinde bir sonuç vermiştir. En yüksek ortalamaya sahip madde $x =1.60$ ortalama ile ikinci madde, en düşük ortalamaya sahip madde $x =1.33$ ortalama ile dokuzuncu madde olarak bulunmuştur. Madde analizleri için yapılan iç tutarlık hesaplamaları sonucunda ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.89 'dur. Maksimum 0.89 güvenilirliğe sahip ölçek, minimum 0.87 güvenilirliğe sahiptir. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Yapılan madde kalan, madde toplam ve madde ayırt edicilik analizleri sonucunda ölçekteki tüm maddelerin 0.01 düzeyinde anlamlı sonuçlar verdiği gözlenmiş ve ölçekten madde atılmamıştır (Ceylan,2012,s. 140,141).

Bu çalışmada işitme engelli çocuklarda müziksel becerileri ölçmeyi amaçlayan bir araç geliştirilmiştir. Bu ölçme aracı, işitme engelli çocuklarda var olan müziksel becerilerin ne düzeyde gelişmiş olduğunu

ortaya koyabilmek ve kazandırılmak istenen müziksel becerilerin ne düzeyde gelişmiş olduğuna karar verebilmek açısından önemlidir.

Genel olarak özel eğitim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında da müziğin ve ritim çalışmalarının engelli çocuklar üzerinde önemli etkileri olduğu görülmektedir. Bu araştırmalardan bazılarına göre; Müziğin Öğrenme gücünü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi adlı çalışma 30 öğrenme gücünü çeken öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğrenme gücünü çeken çocukların yaklaşık üçte ikisi müziğe duyarlılık göstermiştir. Öğrencilerin çoğu, dinletilen şarkılara eşlik etmiştir buna göre, öğrenme gücünü çeken çocuklar, müziğe, kendilerinden çok umulmayan bir duyarlılık göstermiş olarak düşünülmektedir (Öner,2006).

“Zihin engelli özel eğitim okullarındaki müzik dersi uygulamalarına yönelik öğretmen görüşleri” adlı çalışmada zihin engelli bireylerin özel eğitim okullarında görev alan müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda uygulamalarda yaşanan sorunlar ve zorluklar ile ilgili değerlendirmeler ve yorumlarda bulunulmuştur. Buna göre; öğretmenlerin hemen hepsi öğrencilerin müzik dersinde rahatladıklarını, mutlu olduklarını, müzikten zevk aldıklarını dolayısıyla rehabilite olduklarını belirtmiştir (Nacakçı ve Dalkıran, 2016).

Her iki çalışma, özel eğitim gereksinimi olan bireylerle yapılması bakımından ve müziğin özel gereksinimli bireyler üzerinde olumlu etkileri olan, uygulanır bir alan olduğunu ortaya koyması açısından önemlidir.

Ritim Çalışmalarının Altı Yaş Çocuklarının bilişsel becerilerine etkisi adlı çalışmaya göre, ritim kalıpları çalışmalarının bilişsel işlemler üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Özkale,2011).

Çalışma, ritim çalışmalarının altı yaş çocuklarının bilişsel becerilerin gelişimine olan etkisini ortaya koyması bakımından önemlidir. Bu araştırmanın çalışma grubu işitme engelli çocuklar olmasa da işitme engelliler üzerine yapılan çalışmalarda da müziğin zihinsel gelişimi destekleyeceği sonucuna ulaşılmıştır (Ceylan, 2012).

Yapılan çalışmalara göre, ritim işitme engelli çocukların hayatlarında var olan, çocuk için uygun hazırlanmış yöntem ve teknikler kullanılarak yapıldığında olumlu sonuçlar veren bir durumdur.

Ses eğitimi çalışmalarından nefes, artikülasyon (boğumlama) yüz kaslarını gevşetme, müzikal ritim ile okuma ve şarkı söyleme gibi alanlarda kekemeliğin tedavi edilebilirliği ifade edilmiştir (Kösreli,2006).

Bu çalışma akıcılık bozukluğu olan bireylerle yapılmıştır ve nefes, artikülasyon, yüz kaslarını gevşetme, müzikal ritim ile okuma ve şarkı söyleme gibi müziksel faaliyetlerin ve egzersizlerin kekemeliği tedavi edebileceği sonucuna ulaşılmıştır, araştırma doğrudan işitme engelliler ile ilgili olmasa da işitme engelli çocuklarda sık rastlanan konuşma bozukluklarının tedavisinde de müziğin kullanılabilirliği bakımından dikkat çekici bir çalışmadır.

Darrow (1985)'in çalışmalarına göre, müzik işitme engelli çocuklarla yapılan konuşma terapisinde de kullanılabilir bir yöntemdir.

Müzik sayesinde işitme engelli çocukların hayatları zenginleştirilebilir. Müzik, konuşma terapisi ve işitsel eğitim gibi diğer disiplinler için bir öğretim aracı olarak da kullanılabilir(Darrow,1985).

Konuşma ve müzikte işitsel algılama öne çıkmaktadır. Konuşma ve müzikteki işitsel algı; farklı sesler, ses tonları, süreleri, yoğunlukları, tınılar ve zaman içinde bu seslerin nasıl değiştiğini ayırt etme yeteneğini içermektedir. Konuşma ve müzikte en basit ses türleri bile, belki de farklı adlarla tanımlanmış olsalar bile, birçok ortak özellik içermektedir. Müzikte de konuşmada da, tonlama, tempo, vurgu ve ritim önem taşımaktadır. Başkalarının konuşmalarını duyamayan işitme engelli çocuklar, konuşma ritmi gibi konuşmanın prozodik özelliklerini geliştirmekte zorlanırlar (Darrow,1985).

Bu açıdan bakıldığında konuşma ve müzik birbiriyle ilişkili iki alandır ve müzik sayesinde konuşma becerilerinin de geliştirilmesi mümkündür.

Bazı müzik etkinlikleri bu konuşma özelliklerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Dalcroze'un ritmik dansı ve Orff'un ayrılmaz bir parçası olan vücut hareketleri de konuşma terapisinin önemli birer parçalarıdır. İleri derecede işitme engelli çocuklar bile müzikle ilgili deneyimlerden duyuşsal tatmin ve değerli işitsel eğitim alabilirler. Sadece tüm engelli çocuklar eğitime başlandığında, her çocuk için müziğin amacı gerçekleştirilebilir (Darrow,1985).

İşitme engelliler müziği titreşimler sayesinde hissedebilirler. Ritim kalıplarını ise; ellerini, ayaklarını, bedenlerini, çeşitli müzik aletlerini kullanarak öğrenebilirler. İşitme engellilere ritim kalıplarının öğretilmesinde de öncelikle ritim kalıplarının yer aldığı görsel çalışmalara yer verilmelidir. Bunun yanında titreşimle ritim kalıplarını hissetme (büyük boy davul gibi titreşimi hissettirebilen ritim aletleri kullanılabilir) çalışmaları yapılabilir.

Ritim Eğitimi; çocuklara bir ritim kalıbını elleriyle, ayaklarıyla, bedeniyle, araçlarla ya da sözlerle tekrarlanabilecek şekilde öğretmektir (Sun ve Seyrek, 2000).

İşitme engelli çocuklarda ritim çalışmalarına başlamadan önce çocukta var olan ritim becerisinin ve ritmik duyarlılığının belirlenmesi gerekmektedir. Yapılacak olan eğitim planı buna göre şekillenmelidir. Eğitim planı hazırlandıktan sonra uygulamalara başlanmalı ve uygulamalardan sonra da ulaşılmak istenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, bir sonraki aşamaya geçilip geçilemeyeceği tespit edilmelidir. Tüm bu süreçlerin düzenli olarak takip edilmesi ve sayısal verilerle kayıt altına alınabilmesi için bir ölçme aracı kullanılması gerekmektedir.

Buradan hareketle, işitme engelli çocukların ritim becerilerini sayısal verilerle ve sembollerle ortaya koyabilmek, işitme engelli çocukların var olan ritim becerilerini değerlendirmek, işitme engelli çocuklarla yapılan ritim ve müzik eğitimlerinden sonra çocuğun belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşmadığını ya da ne kadar ulaşıp ulaşmadığını ortaya koyabilmek amacıyla "İşitme Engelliler Ritim Becerisi Ölçeği"nin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

İşitme engelli çocuklarda ritim becerisi ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin yapılmasının amaçlandığı bu araştırmanın modeline çalışma grubuna veri toplama aracına ve veri analizine ait bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada işitme engelli çocukların ritim becerilerini ölçmek yapılan ritim eğitim çalışmalarının beklenen sonuçlara ulaşıp ulaşmadığını sınamak amacıyla bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği sınanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma 13-18 yaş grubu 88 işitme engelli çocuk ile yapılmıştır. Çalışma grubundaki çocukların işitme engelinden başka bir engeli olmamasına dikkat edilmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin tümü işaret dili kullanmaktadır, hiçbiri sözel iletişim kullanmamaktadırlar. Çalışma grubunda koklear implant kullanan öğrenci yoktur.

Veri Toplama Araçları

Ritim çocukların gelişimleri için çok önemlidir. Buradan hareketle, işitme engelli 88 ortaokul öğrencisinin ritim becerilerini ölçmeye yönelik geçerlik ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla literatür taraması ve uzman görüşlerine başvurarak 10 maddelik 4'lük, 8'lik notalardan ve 4'lük Sus' tan oluşan tartım kalıpları oluşturulmuştur. Ölçek 5'li likert tipindedir ve 13-18 yaş grubu 88 işitme engelli ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler işitme engelli çocuklar tarafından elleri birbine vurularak (alkış) seslendirilmiştir, ölçeği uygulayan araştırmacı verilen

yanıtları, Hiç yapamaz=1; Çok az yapar=2; Biraz yapar=3; Çoğunlukla yapar=4; Her zaman yapar=5 şeklinde puanlanacak biçimde derecelendirmiştir. Derecelendirilmeden elde edilen veriler SPSS.15 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Ölçek geliştirme, ilk olarak maddelerin hazırlanması ile başlayan, daha sonra geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarıyla devam eden kapsamlı bir süreçtir. İtirme engelliler için geliştirilen bu ritim ölçeğinin yapı geçerliğini ortaya koymak ve maddelerin faktör yüklerini belirleyerek boyutlandırabilmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması yapılırken Cronbach Alpha (iç tutarlılık) katsayısı yönteminden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Faktör analizi uygunluğu için, Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett küresellik (sphericity) testi gerçekleştirilmiştir. KMO ölçütü 0.9 ve üzerinde ise mükemmel, 0.80 ile 0.89 arasında ise çok iyi, 0.70 ile 0.79 arasında ise iyi, 0.60 ile 0.69 ise orta, 0.50 ile 0.59 arasında ise zayıf korelasyonlar söz konusudur. KMO, 0.50'nin altında ise verilerin faktör analizi için uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü 0.50'nin aşağısında bir oran 'kabul edilemez' bir oran olarak ifade edilmektedir (Kalaycı, 2006,s.322, Aktaran; Güğçerçin ve Aksay,2017). Genel olarak KMO değerinin 0.70'e eşit veya bu orandan büyük olmasının beklendiği söylenebilir (Hair vd., 2005;Aktaran; Güğçerçin ve Aksay,2017).

Tablo 1: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		
		.851
Bartlett Küresellik Testi		
	Ki-kare(X ²)	1009.015
	Serbestlik derecesi	45
	Anlamlılık düzeyi	.000

Tablo 1'de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,851'dir. Bartlett's testi Chi-Square değeri 1009.015 ve serbestlik derecesi 45 olup anlamlıdır (p=0.00, p<0.05) ve bu sonuçlara göre faktör analizi yapılabilir sonucuna varılır.

Çalışma grubunun faktör analizi için uygunluğunun anlaşılmasından sonra faktör sayısının belirlenmesi aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada faktör sayısının belirlenebilmesi için açıklanan varyans oranına bakılmış ve ölçeğin iki faktörden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo2: Toplam Varyans ve Faktörlerin Varyans Açıklama Yüzdeleri

Faktörler	Öz değer	Varyans(%)	Kümülatif Varyans (%)
1	6.713	67.128	67.128
2	1.091	10.907	78.035

1'den büyük tüm değerler bir faktör olarak kabul edilmiştir. Buna göre Tablo 2'de ölçeğin öz değerleri 1'den büyük 2 faktör altında toplandığı görülmüştür. 1nci Faktörün ölçtüğümüz olguyu (iki dördtlük ritim kalıbı) % 67.128; 2nci ölçtüğümüz olgu (dört dördtlük ritim kalıbı) faktörün % 10.907 oranında ölçtüğü görülmektedir Bu 2 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans ise %78.035'dir.

Açıklanan varyans miktarı işleminden sonra maddelerin faktörlere dağılımını belirlemek için Direct-Oblimin döndürmesi analizleri yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'da gösterilmiştir.

Tablo 3: Faktör Analizi Sonrası Dönüştürülmüş Bileşenler

Ritim Kalıbları	1.Faktör	2.Faktör
Ritimkalıbı4	.996	
Ritimkalıbı1	.956	
Ritimkalıbı2	.945	
Ritimkalıbı5	.646	
Ritimkalıbı3	.467	
Ritimkalıbı6		.985
Ritimkalıbı10		.790
Ritimkalıbı9		.618
Ritimkalıbı8		.535
Ritimkalıbı7		.528

Tablo 3’de her bir maddenin bileşenler altındaki değerleri incelendiğinde; ritim kalıbı 1,2,3,4 ve 5 maddelerinin 1. faktör, ritim kalıbı 6,7,8,9 ve 10 maddelerinin 2.faktör altında en yüksek yükleme değerine sahip oldukları görülmektedir. 1. Faktör iki dörtlük ritim kalıbından, 2. Faktör dört dörtlük ritim kalıbından oluşmaktadır.

Tablo 4: Güvenirlilik Katsayısı

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
.931	10

Tablo 4’de geliştirilen ritim ölçeğinin güvenilirliğinin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı $r=0,931$ ’dir. Ölçekte bulunan 10 maddenin iç tutarlık katsayısının, kabul edilebilir düzey olan $r=0,70$ değerinin üzerinde olmasına dayanarak; ölçeğin, yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, işitme engelli çocuklarda ritim becerilerini ölçmek ve sayısal ifade ve sembollerle ifade edebilmek, işitme engelli çocuklarla yapılacak olan ritim çalışmalarında ulaşılmak istenen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını belirleyebilmek amacıyla işitme engelliler ritim becerisi ölçeği geliştirilmiş ve geçerlilik- güvenilirliği sınanmıştır.

Bu çalışmada, işitme engelli 13-18 yaş grubu 88 ortaokul öğrencisinin ritim becerilerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışma grubundaki çocukların işitme engelinden başka bir engellerinin olmamasına dikkat edilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu ölçme aracı için literatür taraması yapılmış ve uzman görüşlerine başvurularak 10 maddelik 4’lük, 8’lik notalardan ve 4’lük Sus’tan oluşan tartım kalıpları oluşturulmuştur literatür taramasından sonra çocukların ellerini vurarak (alkış şeklinde) ritim kalıplarını seslendirmeleri istenmiştir. (ölçekte yer alan ritim kalıpları vücudun farklı bölümleri kullanılarak -diz, ayak vurma gibi- ya da darbuka, def vb. ritim aletleri kullanılarak ta seslendirilebilir). Verilen yanıtlar uygulayıcı tarafından Hiç yapamaz=1; Çok az yapar=2; Biraz yapar=3; Çoğunlukla yapar=4; Her zaman yapar=5 şeklinde puanlanacak biçimde derecelendirilmiştir. Derecelendirilmenin sonunda elde edilen veriler SPSS.15 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısının $0,851$ ’dir ve Bartlett küresellik testi anlamlılık değeri 0.000 bulunmuştur. Dolayısıyla veri seti faktör analizi için uygun bulunmuştur. Faktör analizi uygulamasında öz değerleri 1’den büyük olan 2 faktör belirlenmiştir. Elde edilen bu faktörlerin varyans yüzdelerinin toplamı 78.035 bulunmuştur. Bir başka ifadeyle toplam değişimin $\%78.035$ ’i bu faktörler tarafından açıklanmaktadır. Direct-Oblimin

rotasyonu kullanılarak değişkenlerin uygun faktörlere atanması sağlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemeye yönelik işlemlerin sonucunda ise cronbach alpha güvenilirlik kat sayısı 0,931 olarak bulunmuştur. Yapılan bu analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Bu çalışmada uygulanan ritim ölçeği, daha önceden nota değerleri öğretilmiş olan işitme engelli çocuklara uygulanmıştır. Ölçek nota değerlerini daha önceden öğrenmemiş işitme engelli çocuklara ya da daha küçük yaş grubundaki çocuklara uygulanırken gösterip yapma tekniği kullanılarak gerçekleştirilebilir. Ölçeği uygulayan kişi nota değerlerini vücudunun bölümlerini kullanarak ya da çeşitli ritim aletleriyle seslendirdikten sonra işitme engelli çocuğun tekrar etmesini isteyerek ölçme işlemini gerçekleştirebilir.

Bu ölçek, farklı yaş gruplarındaki işitme engellilere uygulanarak etkisi ölçülebilir.

Ölçek, diğer engel gruplarındaki bireylere de uygulanarak etkisi incelenebilir.

Ölçek, daha fazla sayıda işitme engelli çocuğa uygulanarak yeniden değerlendirilebilir.

Bu ölçek, işitme engelli çocuklarda ritim becerilerinin ölçülmesinin yanında, işitme engelli çocuklara öğretilen nota değerlerinin ve ritim kalıplarının ne kadar anlaşıldığının sınanması içinde kullanılabilir.

Bu ölçek diğer engel gruplarındaki bireylere de uygulanarak etkisi incelenebilir.

Ölçek, daha fazla sayıda işitme engelli çocuğa uygulanarak yeniden değerlendirilebilir.

Çalışma sırasında yapılan uygulamalarda çocukların ellerini vurarak (alkış şeklinde) ritim kalıplarını seslendirmeleri istenmiştir, ölçekte yer alan ritim kalıpları vücudun farklı bölümleri kullanılarak (diz, ayak vurma gibi) ya da darbuka, def vb. ritim aletleri kullanılarak ta seslendirilebilir.

İşitme engelliler ritim becerisi ölçeği işitme engelli çocukların ritim becerilerini ortaya koymayı hedefleyen bir ölçektir. Ölçekte yalnızca 4'lük ve 8'lik notalardan ve 4'lük es'ten oluşan, 2/4'lük ve 4/4'lük ölçülerde yazılmış ritim kalıpları yer almaktadır. Daha ileri seviyelerdeki ritim becerilerini ölçebilmek için biraz daha farklı nota değerlerini ve ritim kalıplarını içeren ölçekler de geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Ceylan, F. (2012). Okul Öncesi Dönem İşitme Engellilerde Müzik Eğitimi İle Çocukların Gelişim Özellikleri Üzerine Terapötik Bir Çalışma. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.

Darrow,A,A. (1985). Music for the deaf. Music Educators Journal, Vol. 71, No. 6 (Feb., 1985), pp. 33-35.

Güğerçin,U ve Aksay, B. (2017). Dean'ın Yabancılaşma Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, 2017.

Kalbinin ritmini duydu müzikle tanıştı. 3 Aralık 2017. Milliyet Gazetesi.

[http://www.milliyet.com.tr/kalbinin-ritmini-duydu-](http://www.milliyet.com.tr/kalbinin-ritmini-duydu-muzikle/pazar/haberdetay/03.12.2017/2565713/default.htm)

[muzikle/pazar/haberdetay/03.12.2017/2565713/default.htm](http://www.milliyet.com.tr/kalbinin-ritmini-duydu-muzikle/pazar/haberdetay/03.12.2017/2565713/default.htm) Erişim Tarihi: 17.02.2019

Karşal, E ve Malkoç,T. (2013). Okul Öncesi Dönemi İşitme Engelli Çocuklarda Müzik Eğitimi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of Academic Social Science Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 168-181.

Kösreli, S. (2016). Ses Eğitimi Çalışmalarının Kekemeliğin Tedavisinde Kullanılabilirliği Üzerine Bir İnceleme. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 18-1 Yıl: 2016.

Malkoç, T ve Ceylan,F. (2012). Okul Öncesi Dönem İşitme Engellilerde Müzik Eğitiminin Dinleme Becerilerine Etkisi. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Marmara Üniversitesi: İstanbul.

Malkoç,T ve Ceylan,F. (2012) Okul öncesi dönem işitme engelli çocuklarda müzik eğitiminin sözel açıklama becerilerine etkisi. 3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications.(s. 24). Antalya: Turkey.

Malkoç,T ve Ceylan,F. Okul Öncesi Dönem İşitme Engelli Çocukların Müzik Eğitimi Etkinliklerinde Dikkat Eksikliği Geliştirme Becerisine Ait İnceleme. Journal Of Educational And Instructional Studies In The World November 2011, Volume: 1 Issue: 1 Article: 09 ISSN: 2146-7463.

Nacakçı,Z ve Dalkıran, E. (2016). Zihin Engelli Özel Eğitim Okullarındaki Müzik Dersi Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt8 Sayı 15 2016 Haziran S.344-356.

Öner,A,K (2016). Müziğin Öğrenme Güçlüğü Çeken Çocukların Duyarlılıklarına Etkisi.Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Özkale,B (2011) Ritim Çalışmalarının Altı Yaş Çocuklarının Bilişsel Becerilerine Etkisi. XI. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi. 5-7 Ekim 2011 tarihlerinde İzmir/Selçuk-Efes Sürmeli Otel.

Sağır Kadın Davulcu. Hürriyet Gazetesi,05.10.1998

Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/sagir-kadin-davulcu-39041464> Erişim Tarihi: 07.02.2019.

Sınav,E,C (2017). Funda Öğretmenin Fısıltı Orkestrası. 24 Kasım 2017. Milliyet Gazetesi. <http://www.gazetevatan.com/funda-ogretmen-in-fisilti-orkestrasi--1121182-gundem/> Erişim Tarihi: 17.02.2019.

Sun, M ve Seyrek, H (2000). Okul Öncesi Eğitiminde Müzik. İzmir: Mey Yayınları.

Şekerci, H,Y (2016). Dünyalarının Sessizliğini Ritim İle Aşıyorlar.10 Kasım 2017. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/dunyalarinin-sessizligini-ritimle-asiyorlar/682646> Erişim Tarihi: 17.02.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu Sağlık Araştırması, 2010.

Yılmaz,İ (2015). Duyma engelli perküsyon virtüözü Evelyn Glennie: Müzik dinlenmez hissedilir. Hürriyet Gazetesi. Erişim Adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/muzik-dinlenmez-hissedilir-40004382> Erişim Tarihi: 17.02.2019.